

**Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
Наукове товариство анатомів, гістологів,
ембріологів та топографоанатомів України**

МАТЕРІАЛИ

**науково-практичної інтернет-конференції
з міжнародною участю**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ
МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ**

**ПОЛТАВА
11-12 жовтня 2022 року**

Редакційна колегія:

Вячеслав ЖДАН – головний редактор

Галина ЄРОШЕНКО – заступник головного редактора

Наталія УЛАНОВСЬКА-ЦИБА – відповідальний редактор

Матеріали науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю «СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ». – Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2022. – 158 с.

лікувальний процес. У такому випадку пацієнт відчуває свою цінність, причетність до підготовки майбутнього лікаря та пишається цим;

- студенти за час навчання бувають у багатьох стаціонарах лікувальних закладів та можуть порівнювати як організацію медичної допомоги та кваліфікацію персоналу, так і атмосферу в них. Фактор госпіталізації, що має зазвичай негативний відтінок і психологічні наслідки для хворого, змінює життєві зв'язки пацієнта, його поведінку та діяльнісний ритм, супроводжується явною або прихованою капітуляцією внутрішніх сил перед хворобою або навіть самим фактом діагнозу. Студенти-медики повинні уявляти, що до сфери їхніх професійних навичок входить і формування середовища, атмосфери, духу лікувального закладу. Відповідно викладачі клінічних кафедр мають розмовляти зі студентами на ці теми, і тоді студенти відзначатимуть не лише роботу лікаря клініки, а й те, що в ній робиться для позитивного настрою хворого (картини, квіти, бібліотека та інше).

Федонюк Л.Я., Подобівський С.С.

**Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського**

ЕПІДЕМІОЛОГІЯ ІКСОДОВИХ КЛІЩІВ У ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Актуальність теми дослідження зумовлена значним поширенням на території України іксодових кліщів, які є переносниками таких небезпечних захворювань як кліщовий енцефаліт, хвороба Лайма або ж іксодовий кліщовий бореліоз. Особливого загострення ця проблема набуває в весняно-осінній період, що пов'язано з сезонною активністю кліщів. Погіршення акарологічної ситуації в Україні, збільшення контактів людини та свійських тварин із кліщами, існування природних осередків кліщових інфекцій, зменшення обсягів профілактичних заходів, обумовлюють підвищений інтерес до вивчення епідеміології іксодових кліщів в Тернопільській області.

Проаналізовано активність різних стадій кліщів, за основу взято статистичні дані щодо звернення населення м. Тернополя та жителів Тернопільської області до лабораторії з дослідження кліщів ТНМУ ім. І. Я. Горбачевського.

Найбільшу кількість нападів кліщів (140 екз.) вилучено у травні, саме тоді середня температура навколишнього середовища знаходилась в межах 20-25 °С, а вологість повітря становила 80-90 %. У червні – липні, коли

температура повітря сягала 30 °С інколи і більше, а вологість повітря значно знижувалась, спостерігалось стрімке зниження кількості нападів.

Якщо брати до уваги розподіл кліщів, які нападали на людей, за стадіями розвитку то слід зауважити що у квітні та серпні кількість імаго та кількість німф майже однакова, значно переважала кількість німф у травні – липні, кількість імаго переважала у вересні – жовтні.

Перебуваючи на різних стадіях розвитку, кліщ використовує близько 300 видів наземних хребетних тварин для свого живлення. Личинки кліща *I. ricinus* найчастіше паразитують на: мишовидних гризунах (миша лісова (*Apodemus sylvaticus*), миша хатня (*Mus musculus*), європейська руда (*Clethionomys glareolus*)), комахоїдних тваринах (їжак європейський (*Erinaceus europaeus*), кріт (*Talpa euepeus*), бурозубка мала (*Sorex minutus*), соня садова (*Myoxus glis*)). Окрім цих тварин личинки кліща також виявляють на білці звичайній (*Sciurus vulgaris*) та на зайці-русаку (*Lepus europaeus*). Найважливіше значення у поширенні, зокрема по ареалах, та живленні для личинок відіграють птахи. Найчастіше кліщів знаходять на тілі рябчика (*Bonasa bonasia*), шеврика лісового (*Anthus trivialis*), малинівці (*Erithacus rubecula*), синці чубатій (*Parus cristatus*). Проаналізувавши дані дослідження та дані, які були отримані у 2020-2022 роках, було з'ясовано що кліщ нападає на людину практично на всіх стадіях розвитку, проте на стадії личинки кліщі зустрічаються дуже рідко (7-10 випадків на 300-400 нападів кліщів).

Напади кліщів не залежать від місця перебування людини. Зі слів пацієнтів, які звертались за допомогою, 47 (3,8 %) нападів стались в інших регіонах України, 233 (19,0 %) нападів у населених пунктах Тернопільської області (за винятком міста Тернопіль). Щодо міста Тернополя та прилеглих до нього сіл, було зареєстровано 946 (77,2 %) епізоди нападів кліщів на людей.

Місця нападів кліщів не залежать від рельєфу та місця перебування пацієнта, випадки було зареєстровано як в паркових зонах так і за їх межами. Так, із 946 мешканців Тернопільської області, у паркових зонах зазнали нападу кліщів 417 (44,1 %) жителів, 175 (18,5 %) нападів було зареєстровано у місцях, які розташовані за межами парків, у 229 випадках (24,2 %) – кліщі здійснили свої напади на людей на дачно-городніх ділянках міста і прилеглих до нього сіл, ще 60 (6,3 %) випадків сталось на території лісосмуги/лісу. Варто зазначити що 65 (6,9 %) потерпілих не пам'ятали або не могли чітко вказати місцевість, де на них напали кліщі.

Щодо видів кліщів, у лабораторії Центру із вивчення Лайм-бореліозу ТНМУ було ідентифіковано 1226 кліщів, з них 1212 (98,9 %) *Ixodes ricinus*, 12 (0,9%) Ідентифікація кліщів проводилась не лише по видах, але й за статтю

та стадією розвитку. Було відзначено, що кліщів виду *Ixodes ricinus* визначено на таких стадіях розвитку: личинка – 32 (2,6 %), найбільшу частину із досліджуваних кліщів *I. ricinus* становили німфи – 649 (53,5 %); при визначенні статі отримали такі результати: самки – 391 (32,3%), самці – 12 (0,9%). Слід зазначити, що не всі препарати кліщів вдалось ідентифікувати за статтю чи за стадією розвитку – 128 (10,5 %). Головною причиною цього було надмірне пошкодження кліща, що унеможливило визначення кліща.

Отже, кліщі роду *Ixodes ricinus* для України є найпоширенішими та найнебезпечнішими для сільськогосподарських тварин та людини адже саме ці види є збудниками та переносниками таких захворювань, як Лайма (бореліоз) та кліщовий енцефаліт. У зв'язку з цим доцільно приділяти якомога більше уваги профілактичним засобам (вакцинації, огляду себе та свійських тварин після прогулянок та ін., використанню інсектицидів).

**Филенко Б.М., Ройко Н.В., Старченко І.І., Проскурня С.А.,
Прилуцький О.К.**

Полтавський державний медичний університет м. Полтава

ПРОФІЛІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ ПАТОМОРФОЛОГІЇ ЗДОБУВАЧАМ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПЕДІАТРІЯ»

Організація навчального процесу у медичному закладі вищої освіти включає в себе постійне вдосконалення програм освітніх компонент з урахуванням спеціальності, за якою навчаються здобувачі освіти. Кафедра патологічної анатомії та судової медицини має багаторічний досвід роботи з викладання дисциплін «Патоморфологія» та «Секційний курс» майбутнім педіатрам, що накопичений з урахуванням постійних змін медичної освіти та, відповідно, безперервного оновлення освітніх програм і планів.

Патоморфологія як фундаментальна дисципліна відіграє суттєву роль у формуванні у студентів глибоких теоретичних і практичних знань та становленні клінічного мислення майбутнього лікаря. Тому, удосконалення навчального процесу з урахуванням майбутньої спеціальності є безперервним процесом, що повинен враховувати сучасні тенденції розвитку медицини та технологій. Доступність і поширення комп'ютерних технологій, навчальної та наукової літератури відкриває безмежні можливості для вдосконалення процесу навчання.

Як показує досвід, заняття з патоморфології, на яких застосовуються електронні технології, проходять набагато активніше, а ефективність їх

ВПЛИВ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ НА ПСИХО-ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	
Устенко Р.Л., Свінцицька Н.Л., Каценко А.Л.	101
КОНСТРУЮВАННЯ ОСВІТНОГО СЕРЕДОВИЩА КАФЕДР ВИЩОГО МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ	
Федонюк Л.Я., Подобівський С.С.	103
ЕПІДЕМІОЛОГІЯ ІКСОДОВИХ КЛІЩІВ У ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ	
Филенко Б.М., Ройко Н.В., Старченко І.І., Проскурня С.А., Прилуцький О.К.	105
ПРОФІЛІЗАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ ПАТОМОРФОЛОГІЇ ЗДОБУВАЧАМ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПЕДІАТРІЯ»	
Харченко Н.В.	107
ВСТУП ДО ГІГІЄНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	
Чумак Ю.В., Фаустова М.О., Лобань Г.А.	108
ЗМІНИ АДГЕЗИВНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ СТРЕПТОКОКІВ ПІД ВПЛИВОМ АНТИСЕПТИКІВ	
Шаєнко З.О., Лігоненко О.В., Ільченко В.І., Пікуль К.В., Прилуцький К.Ю.	110
ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ВУЗУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Шарлай Н.М., Соколенко В.М., Єрошенко Г.А., Шевченко К.В., Федотенкова Н.М.	111
СТАНДАРТИЗОВАНІ УЗАГАЛЬНЕНІ КРИТЕРІЇ ВИКЛАДАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
Шарлай Н.М., Соколенко В.М., Єрошенко Г.А., Шевченко К. В., Юдіна К.Є.	114
МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ЦІННОСТІ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ	
Шевченко В.К., Мельник В.Л., Костиренко О.П.	118
МІСЦЕ САМООСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ	
Шепітько В.І., Борута Н.В., Стецук Є.В., Скотаренко Т.А., Левченко О.А., Данилів О.Д., Дубінін Д.С.	119
СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО КОМПОНЕНТА «ГІСТОЛОГІЯ, ЦИТОЛОГІЯ ТА ЕМБРІОЛОГІЯ»	
Шепітько В.І., Шерстюк О.О., Борута Н.В., Стецук Є.В., Тихонова О.О., Тарасенко Я.А., Левченко О.А.	122
МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	
Шепітько В.І., Вільхова О.В., Борута Н.В., Стецук Є.В., Скотаренко Т.А., М.В. Рудь	124